

CATÀLEG DEL PATRIMONI FESTIU DE CATALUNYA

Festa Major de Solsona

Memòria documentada sobre la història, característiques actuals, elements i implantació de
la festa

1. Història de la festa

La Festa Major de Solsona s'inicia per un vot del poble al 1653, el seu desenvolupament i el seu contingut conserven fonamentalment l'estructura documentada el 1675. Aquesta festa de fort caràcter tradicional ha estat marcada també per unes institucions originades al seu voltant, primerament religioses i després cíviques, i que actualment encara hi prenen part: la Confraria del Claustre (1500), els Administradors (1654), la Vint-i-quatrena del Claustre (1689) i els Priors dels Quatre Castells (s. XVII).

La Festa Major manté avui els mateixos espais escenogràfics que els del segle XVII: s'executa única i exclusivament a l'interior de les muralles de la ciutat antiga, llevat de casos molt excepcionals. Els espais centrals són la Plaça Major, la plaça de la Catedral i la placeta de l'Ajuntament, així com els carrers que les uneixen (carrer Sant Miquel i carrer Castell).

El dia central de la festa és el 8 de Setembre, dia de la Mare de Déu del Claustre, patrona de la ciutat, i s'allarga des del dia 7 al 9 de setembre. Els actes a destacar són els passacarrers, la Baixada d'autoritats, les músiques, la capta dels gegants, la cercavila i en especial, els ballets dels impropis (ballades dels elements festius) a la plaça Major, moment culminant de la festa, i la tronada muntada pels trabucaires pel sistema tradicional.

2. Característiques actuals, elements i implantació de la festa

---

ELEMENTS DE LA FESTA

Gegants

La primera referència sobre els gegants és de 1675, quan va aparèixer una primera parella. La segona parella és de l'any 1727, amb motiu de la translació de la imatge de la Mare de Déu del Claustre. Les figures femenines dels gegants han anat adaptant la seva imatge als canvis, com en la major part de poblacions catalanes, per tal de mostrar la moda de cada temps i no va ser fins a l'any 1935 que van començar a vestir de forma medieval. Les figures masculines, en canvi, han mantingut sempre la seves pròpies característiques: de noble, el gegant jove, i de guerrer, el gegant vell, aquest amb una fesomia característica.

Se suposa que amb l'aparició del flabiolaire, l'any 1677, s'incorporà la música a la festa. Un personatge emblemàtic de la festa solsonina, la seva indumentària recorda les dels antics trobadors, en un primer moment, devia acompanyar musicalment bona part de la comparsa, però avui la seva funció és purament simbòlica, en el ball de gegants i la capta.

Nans

S'estima que els quatre primers daten aproximadament del 1904 i representaven uns macers. Els nans actuals, adquirits el 1940, representen quatre ètnies ben diferenciades i volen significar la relació entre cultures; la diferència bàsica amb els anteriors és que han canviat el paper d'acompanyants per una dansa.

Bou

La primera referència del bou és de l'any 1794. L'actual peça és una reproducció fidedigna

del de 1956. El bou de Solsona és l'únic bou de Catalunya que mai ha deixat d'existir. Actualment, aquesta peça del bestiar no té una dansa pròpia, però és present amb els seus fuets tant a la cercavila com a la "roda de foc".

Mulassa

La figura actual de la mulassa és una còpia extreta de la peça de 1691 -que encara es conserva-, que va haver-se de substituir a causa del gran pes del cap. A més del seu valor històric, un dels aspectes d'interès de la mulassa és el de ser l'única de la seva tipologia que apareix cavalcada a la Península Ibèrica: va muntada per un personatge anomenat popularment "Antoni Ricu". Tot i no tenir ball propi, col·labora en la cercavila i la "roda de foc" amb els seus fuets.

Drac

El drac és l'element per antonomàsia de la Festa Major de Solsona, juntament amb el gegant vell. És un dels tres dracs més antics de Catalunya. Ha destacat sempre pel seu elevat pes, de 96 kg, ja que és fet per una estructura totalment de fusta i revestida per un conjunt de prop de 10.000 escates.

Data de l'any 1692 i només ha sofert petites restauracions. És remarcable que es tracta d'un drac rampant, i la gran bellesa escultòrica i detallista d'aquesta figura. El seu ball és progressiu i agònic, i culmina amb l'esclat de dos fuets. El drac també és present a la "roda de foc".

Cavallets

La primera referència als cavallets data de 1692. La seva primera aparició es vincula, com en la majoria de llocs de Catalunya, a la representació de la lluita de moros i cristians, però més tard evoluciona cap a les característiques actuals de comparsa únicament de cavallets. Els actuals cavallets són una còpia dels que van ser estrenats l'any 1940. L'edat dels portadors, que oscil·la entre els 11 i els 14 anys i la indumentària no ha variat almenys des de 1909, de quan se'n disposa de la primera imatge.

La funció actual d'aquest element és protocol·lària, acompanyant les autoritats, a les quals, quan arriben als indrets dels actes, fan un passadís i saluden descobrint-se. També participen a la cercavila i executen la seva dansa a la plaça.

Trabucaires

Es tracta d'un grup de persones la funció de les quals és galejar els moments més importants del transcurs de la festa. Se'n coneix referència l'any 1648. Es tracta del grup de trabucaires més antic de Catalunya.

Tot i no formar part estrictament del conjunt de les comparses, el moment més emblemàtic d'aquest grup és quan, durant la Festa Major, van galejant per l'anomenada circumval·lació de les muralles, a l'estil d'unes albades o matinades. Ells són els encarregats de la tronada, així mateix, actuen en el moment que, a la tarda, surt la imatge de la Mare de Déu i quan aquesta arriba a la plaça.

Tronada

La tronada de Solsona té lloc a la Plaça Major al finalitzar els ballets i és una de les dues que s'han mantingut a Catalunya fetes amb el sistema antic, és a dir, amb regueró de pólvora i trons. La mescla per elaborar-la encara s'executa artesanament a Solsona: és una barreja de pólvora i serradures, entre d'altres substàncies que li donen el color i l'espessor del fum.

Ball de bastons

El ball de bastons de Solsona data de 1680, de quan van venir nens del poble de Sanaüja a ballar bastons i al 1702, està documentat que els mateixos bastoners de Sanaüja van ensenyar als solsonins. L'estranya funció que adopten els dansaires d'aquest ball és la de patges i acompanyants de la imatge de la Mare de Déu en els recorreguts processionals.

El ball de bastons de Solsona està format per infants i fins a l'any 1998 només era integrat per nois. És un dels elements que més constància ha tingut al llarg de la seva història i ha pogut mantenir les característiques i els vestits fidels als originals. Igualment, les seves coreografies s'han mantingut invariables. La dansa és molt completa i consta de quatre parts, cada una d'elles amb música i coreografia pròpies.

Àliga

Documentada al 1675, l'àliga de Solsona és una de les poques de Catalunya que conserva la seva funció primordial de rendir homenatge a aquelles persones que es considerem mereixedores, com ara altes autoritats que visiten la ciutat o quan algun bisbe pren possessió del bisbat de Solsona.

Tot i que és una de les primeres figures que sorgiren a la processó del Claustre, Solsona va estar un llarg període sense àliga, fins a l'estrena de la figura actual l'any 1956. El seu ball és solemne i majestuós i conserva compassos de la música original. Anys enrera, anava acompanyada de dos aligons.

Óssos

Apareguts almenys el 1431, són unes de les figures documentalment més antigues que actualment surten a la Festa Major. En la seva tipologia i concepte, els óssos són únics a Catalunya. L'element més antic que se'n conserva és un contramotlle de l'any 1727, data en que es feren de nou. Van desaparèixer al 1909 i no es van recuperar fins al 1940, en que es va estrenar una parella i l'altra al 1956. En un principi tenien la funció de servei d'ordre, obrint pas a la comitiva mitjançant els seus garrots. El ball actual està inspirat en aquella antiga tasca i és el que obra la tanda de danses a la plaça.